

МАКРОЕКОНОМІЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ ТА ОБМЕЖЕННЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Анотація. Досліджено вплив стрімкого збільшення розмірів державного боргу в умовах економічного зростання.

Внаслідок впливу світової фінансово-економічної кризи та нерозважливої боргової політики попередніх років Україна обтяжила себе катастрофічними боргами. Через це суттєву частину бюджетних коштів доведеться відволікати від фінансування соціальних програм і проєктів розвитку на виплату основної частини державного боргу та сплату відсотків за його обслуговування.

Швидке зростання державного боргу веде до активного обговорення цієї проблеми й в економічній літературі. Незважаючи на це, до сих пір є відкритими питання про проблеми впливу державного боргу на темпи економічного зростання, впливу розподілу боргового тягаря на економічні пропорції, на рівень споживання населення [3, с. 229].

Причини боргової кризи визначаються багатьма факторами, як зовнішніми (світова фінансова криза), так і внутрішніми. Серед внутрішніх факторів, найхарактернішими для нашої країни є неефективний розподіл державних коштів, тіньова економіка, політична нестабільність, девальвація національної валюти. Всі ці фактори впливають не тільки на стан країни сьогодні, а й дають невтішні прогнози на майбутнє. Криза зовнішнього боргу, на думку економістів, є найсуттєвішою перешкодою на шляху до економічного прогресу [4, с. 749]. Тому, на нашу думку, так важливо визначити ефективні методи використання зовнішніх запозичень.

На сьогодні головною ознакою ефективного функціонування ринку державних запозичень України мають бути не лише фінансові операції у сфері фінансування дефіциту бюджету, а створення умов для залучення фінансових ресурсів у реальний сектор економіки, чим забезпечуватиметься ринковий механізм стимулювання інвестиційної діяльності для сталого економічного зростання. Зокрема, слід впровадити ефективну стратегію на кілька

* **ФОЯ Ольга Володимирівна** — аспірант кафедри макроекономіки та державного управління ДВНЗ «Київський Національний Економічний Університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ, Україна, olia14.06.91@bigmir.net

років вперед щодо виходу з боргової ями та якомога швидше покривати борги шляхом підвищення власного ВВП за рахунок збільшення притоку інвестицій у країну.

Основними причинами зниження надходження інвестицій в Україну є:

- слабкий захист прав власності (особливо, зростання випадків рейдерського захоплення власності іноземних інвесторів і сумнівна обґрунтованість судових рішень стосовно справ інвесторів і кредиторів);

- фактор «військового конфлікту»;

- адміністративний та економічний тиск на бізнес;

- політична нестабільність та економічна криза;

- падіння гривні;

- продовження практики бюрократичної тяганини при оформленні дозволів і ліцензій (red tape);

- низька організаційна ефективність податкової системи (затримки за поверненням ПДВ експортерам, агресивна практика перевірок з боку податкових органів тощо;

- корупція.

Звісно, що повна відмова від державного запозичення, як внутрішнього, так і зовнішнього, неможлива, оскільки необхідно забезпечувати обслуговування та погашення накопиченого державного боргу, підтримку платіжного балансу, збереження валютних резервів. При цьому темпи збільшення витрат із обслуговування та погашення державного боргу значно випереджають темпи зростання економіки країни, що свідчить про системні прорахунки урядової фінансової політики щодо продовження фінансування державного бюджету шляхом дорого вартісних внутрішніх та зовнішніх запозичень, а також про подальше загострення боргової проблеми [1] (табл. 1).

Таблиця 1

**ПОРІВНЯЛЬНІ ТЕМПИ ЗРОСТАННЯ ВИТРАТ ІЗ ОБСЛУГОВУВАННЯ
Й ПОГАШЕННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ ТА ЗРОСТАННЯ ВВП**

Показник	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Державний борг, млрд грн	71,3	130,7	227,0	323,5	357,3	399,2	480,2	947,0	1334,27
Обсяг платежів з погашення державного боргу, млрд грн	12,81	11,44	31,3	26,676	45,628	68,1	79,8	120,8	97,9

Показник	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Обсяг платежів з обслуговування державного боргу, млрд грн	6,634	7,163	9	15,539	23,1	24,2	31,7	48,0	84,5
Обсяг платежів з погашення та обслуговування державного боргу, млрд грн	19,44	18,60	40,30	42,22	68,73	92,30	111,5	168,8	182,4
ВВП, млрд грн	720,73	948,06	913,35	1082,57	1302,08	1411,24	1465,19 ¹	1566,73 ²	1979,46
Темп зростання обсягу платежів з погашення та обслуговування державного боргу, %	0,83	0,96	2,17	1,05	1,63	1,34	1,21	1,51	1,08
Темп зростання обсягу ВВП, %	1,32	1,32	0,96	1,19	1,20	1,08	1,03	1,06	1,26

Джерело: розраховано автором на основі: Офіційний сайт Міністерства фінансів України. — [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/>

Це означає, що держава для виплати коштів по обслуговуванню державного боргу повинна буде взяти додаткові боргові кошти, що лише збільшить загальний розмір боргового навантаження на країну.

Подальше збільшення боргового навантаження спричинить тиск на національну економіку, що спричиняє обмеження можливостей для інвестицій і в свою чергу зменшує зайнятість та обмежує просто відтворення ВВП.

Для забезпечення стабільного економічного зростання українські підприємства потребують значних інвестицій, які можуть підтримати конкурентоспроможність вироблюваних ними товарів шляхом впровадження нових технологій і модернізації виробництва. У багатьох випадках такі інвестиції не можуть бути здійснені за рахунок доходів підприємств. Розв'язанню проблеми можуть сприяти прямі іноземні інвестиції та зовнішні запозичення.

Отже, ми пропонуємо:

- тотально посилити контроль за використанням запозичень і державного бюджету (тендери);

^{1,2} Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя.

- впроваджувати інвестиційні проекти розвитку окремих галузей на територіях де є гарантії безпеки (центральна та західна Україна). Це можна зробити за рахунок визначення ключових інвестиційних напрямків для відповідного регіону та забезпечення в цьому регіоні відповідних умов для роботи інвесторів (законодавчих, економічних і т.д.);
- направляти інвестиції в оборонну та аграрну сферу;
- переорієнтувати основні напрямки експорту на вироблення кінцевої продукції;
- посилити державний контроль над використанням природних ресурсів.

Література

1. Іваненко Ю. Державний борг України в цифрах і не тільки. Чи є необхідність у його достроковому погашенні? — Офіційний сайт Рахункової палати України. — [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/36723.jsessionid=7B9D47D82AE3124509793F2F09B38D46>
2. Малий І. Й. Держава і ринок: філософія взаємодії: Монографія / І. Й. Малий, М. І. Дибя, М. К. Галабурда. — К.: КНЕУ, 2005. — 358 с.
3. Малий І. Й. Теорія розподілу суспільного продукту: Монографія. — К.: КНЕУ, 2000. — 248 с.
4. Сакс Дж. Д., Ларрен Ф. Б. Макроэкономика. Глобальный подход: Пер. с англ.. — М.: Дело, 1996. — 848 с.

УДК 338.246.02

Єгор ЧЕРНЄВ*

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТИВАННЯ ЯК БАЗОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПЕРЕХОДУ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Анотація. Визначено необхідність державного регулювання ринку венчурних інвестицій в Україні. Розглянуто основні сфери державного регулювання, а також форми та методи державного регулювання венчурних інвестицій.

* **ЧЕРНЄВ Єгор Володимирович** — аспірант кафедри макроэкономики та державного управління ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ, Україна, cherneve@gmail.com